

mení *fadrina* a penes és inferior a la del masculí: potser no en alguna comarca del Princ., però en general es troben igualment pertot: a Mallorca *fadrines* ja en un doc. de princ. S. xv (*BABL* vi, 144), ja hem vist que té arrelament local vigorós fins a l'extrem Migjorn (Guadalest), dins el Princ. en el Priorat i comarques limítrofes se sent tant o més que la seva parella («trobarà una *fadrina* ---» sento a Cabassers, 1934)=*donzella*: «una *fadrina* feia la vida de penitent en aquella cova» em conten a la Font de la Figuera (1963).

Fadrinet, freqüent des d'antic: StVicentF (*Quar.*, 15.85); i en femení: «axí com si fossen dos infants petits, o dues *fadrinetes* chiques, nuus, no haurien concupiscència, car són innocens», StVicentF (*Serm.* II, 131.2). *Fadrinatge* [1597, 'temps que un viu solter'; S. xvii 'temps que un obrer és *fadrí*']: «així 'm va dictar l'amor / mos esplais de *fadrinatge*», Marian Aguiló [poesia de 1850-55, *Antol. Po.*, 1975, p. 53]. *Fadrinesa* [Cròn. del Cerimoniós; «senyer: jo-us he servit de vostra *fadrinesa* ensà», *Senescal d'Egipte*, *NCl.* XLVIII, 147]. *Fadrinalla*, bastant sovint en vells romanços: «La Ventura ha tret un ball davant de la *fadrinaya*; / y, amb el brillo que ella va, els *fadrins* enamorava», MilàF (*Romllo.*, 353.4): segons el model de *jovenalla* (JUVENALIA). Dades d'interès sobre *fadrinalla* i *fadrí* en el Voc. del Maestrat de GaGirona; i encara en té més *fadrinelo*, *-ela*, «mocito, mancebo» que assenyala a Benassal, car això allà no pot ser més que herència mossàrab. *Fadrinam*; *fadrinum*. *Fadrinar-do*. *Fadrinejar* [Lab. 1839]. *Fadrinesca*.

CR.: *Fadrister* o *fadrí extern* (tots dos en el *Dfa*. aquell com a bàsic, i realment mai no he sentit un plural *fadrins externs*; Belv. i Lab. 1839 no el registren, però en lloc d'això posen *fill extern*; és més viu que enlloc en els bisbats de Girona i Vic, i es troba sovint en autors empordanesos, com Pous i Pagès, però també en gent ben barcelonina: «*fadrister*s tots dos germans, --- van optar ---», Alex. Galí, pròleg a Maldà, *Coll. B. V.*, p. 14).

1 Encara que el millor ms. porti *femna* en lloc de *fadrina* (fº 232r1), i el ms. B que ens dona aquest altre mot no és sinó de fi del xiv, reflecteix també tradició manuscrita arrelada i vella en terra rossellonesa, i en aquest cas es poden fer valer considerables raons a favor de *fadrina*: l'original no porta més que *parentes*, la «lectio facillior» és *femna* i la situació, amb aquella paraula, queda més posada en valor. — 2 JCor., *Vocab. Aran.*, 45, registrat en aranès baix i central: tant el tractament que veiem ací de la -N com el de -R- i el de -TR- són impossibles en gascò. D'altra banda, a tots els pobles de la vall alta i central, vaig recollir *fradís* com a nom dels coves dels arguenells: ús pintoresc i figurat —avui considerat «ridícul»— potser com a nom caricatural de l'exuberància i petulància juvenívoles, com ho confirma Krüger, *BDC* xxiii, 111. — 3 La trad. més famosa dels Psalms a l'oc. és la del bearnès Arnaut de Salete (1583); no resulta inversemblant que fossin la mateixa, en tot cas deu venir de la zona Foix

Bearn, on els hugonots, i altres heterodoxos precursors, tingueren protecció i encoratjament de la sobirania. De fet *meniguen* MENDICANT, que hi figura, presenta el tractament gascò de la ND. — 4 Un port *fadrinho* que hi ajunten Pauli i el *REW*, no té res de congènere del nostre *fadrí*. En realitat és una dada sense cap valor. En portuguès, puix que *-inho* és allà el sufix del diminutiu normal, *fadrinh* és, doncs, el dim. de *frade* 'frare, monjo' en totes les seves accs. Ens diuen ells és que significa 'follet'. Com veiem per Figueiredo el que hi ha és «*fadrinho da mão furada*: duende trasgo»: o sigui 'fraret de la mà foradada': *frade* té tot d'accs. translaticies: «ave palmípede», espècie de fesol, espècie de peix, etc., i Fig. consigna que *fadrinho* té també aquestes tres aplicacions (probt. en acc. un poc diferent, crustaci, etc.). És a dir: tot és un mer diminutiu del port. general *frade*. — 5 En la tesi sueca «*Enfant, garçon et fille dans les langues romanes*», Lund, 1911, p. 112. — 6 Si bé el ms. porta *frayzis* (com també en Folquet de Lunel) que els publicadors PMeyer i ATobler esmenaren i compregueren com *frayris*. La lliçó del ms. tant se val que sigui justa, com interpolada, perquè en mots de la mena de *fraire* i cat. *frare* el sigmatisme fou molt corrent. Veg. *frase* en les *VidesR*. — 7 El mateix ha de ser en un altre passatge encara, el de Folquet de Lunel que Levy declara no entendre. Però *dona de sen frayzi* ha de ser allí 'seny miserable, menyspreable' com ho és *sens frairis* en la tençó contra Peire Raimon de Tolosa que cita Rayn. És clar el passatge de Marcabrú: «mas la semensa *frairina* / geta malvatx fruch, quan grana». — 8 Cosa que Wartburg troba molt notable i estranya, ib., p. 765b, i nota 10, tenint en compte que antigament és «extraordinàriament freqüent». No li manca raó, majorment tenint en compte que en llengua d'oc el naufragi fou encara més ràpid i total, i no sé que en quedí res en els parlars occitans. M'ho explicaria jo tenint en compte que en occità i en francès (a diferència del català) la connexió derivativa amb *fraire*/*frère* 'frare, monjo' restava ben perceptible, en llur forma d'evolució fonètica: el significat del mot havia reboradonit en un sentit enormement pejoratiu i feridor per als religiosos, i aquesta evolució semàntica podia semblar malintencionada. Amb el domini abassegador de què gaudí el fraram i la clericalla a Occitània arran de la *Crozada*, el mot podia semblar perillós, i en tot cas havia de ser mirat severament pels cercles dirigents de la societat i l'idioma. — 9 Vegeu la resta d'aquest capítol fonètic exposat en *LleuresC*, 187. Per al francès, en canvi, veg. *EntreDL* I, 122. En francès hi hauria encara alguna lleu objecció a causa de -r- i no -rr-, cf. *parrain*, *marraïne*. Però ultra que en aquest punt tan menut els mss. francesos aviat presenten grafies imperfectes, com poso de relleu en aquest treball, notem que ací pogué haver-hi anticipació de les dates gràcies a la influència analògica, ben percebuda, amb *frère*; d'altra banda la dissimilació davant la -r- següent pogué